

Teaching Guide

Teaching Guide				
Identifying Data			2018/19	
Subject (*)	Inclusive Education and Curriculum Adaptation		Code	652G04011
Study programme	Grao en Logopedia			
Descriptors				
Cycle	Period	Year	Type	Credits
Graduate	1st four-month period	Second	Basic training	6
Language	Galician			
Teaching method	Face-to-face			
Prerequisites				
Department	Pedagogía e Didáctica			
Coordinador	Castro Rodríguez, Mª Montserrat	E-mail	maria.castror@udc.es	
Lecturers	Castro Rodríguez, Mª Montserrat	E-mail	maria.castror@udc.es	
Web				
General description	Nesta materia pretendemos que o alumnado do Grao de Logopedia se aproxime ao coñecemento das características, posibilidades, dificultades e beneficios dunha proposta educativa que promova a inclusión educativa e social. Tal como a experiencia e a reflexión profesional acredita, unha escola e sociedade inclusivas responde a unha construción colectiva, plenamente activa e participativa de toda a comunidade. O traballo colaborativo entre profesionais constitúese nun elemento clave tanto para o coñecemento das necesidades de cada contexto, de cada persoa, como a planificación e posta en práctica de proxectos e propostas educativas que promova a inclusión educativa e por suposto, en consoancia, a inclusión social. Igualmente potenciarase o uso de recursos do medio natural e social co fin de facer un uso responsable e sustentable deles. De aí que consideremos, que a profesional da logopedia pode e debe xogar un papel coprotagonista co resto de actores e actrices na construción colectiva deste proxecto educativo e social.			

Study programme competences

Code	Study programme competences
------	-----------------------------

Learning outcomes

Learning outcomes	Study programme competences		
A4 Conocer e integrar os fundamentos educativos da Logopedia: Procesos de ensino e aprendizaxe	A1	B2	C3
	A2	B3	C4
	A3	B6	C8
	A5	B16	
	A6	B17	
	A7	B18	
	A8		
	A10		
	A11		
	A12		
	A13		
	A16		
	A17		
	A19		
	A22		
	A23		

A14. Coñecer as funcións da Intervención Logopédica: prevención, educación, reeducación, rehabilitación e tratamento	A1	B1	C4
	A4	B8	C6
	A6	B13	C7
	A8	B18	
	A9	B19	
	A10	B20	
	A14		
	A15		
A16 Conocer as características diferenciais da intervención logopédica no ámbito escolar	A4	B4	C3
	A5	B9	C4
	A8	B13	C6
	A13	B18	
	A14	B21	
	A15		
	A16		
	A17		
	A18		
	A22		
	A23		
	A25		
	A28		
	A29		
A23 Coñecer, aplicar e valorar críticamente as técnicas pedagógicas, así como os recursos metodolóxicos e didácticos para o ensino da linguaxe.	A15	B1	C1
	A16	B8	C8
	A25	B9	
	A27	B12	
		B15	
A25.Coñecer a organización de institucións educativas, sanitarias e sociais	A4	B4	C1
	A5	B7	C2
	A8	B9	C3
	A9	B11	C4
	A11	B12	
	A12	B15	
	A13	B16	
	A14		
	A15		
	A17		
	A21		
	A22		
	A23		
	A24		
	A26		
	A27		
	A31		
A28 Adquirir un coñecemento práctico na intervención logopédica (formación práctica en ámbitos escolares).	A11	B3	C1
	A12	B15	C6
	A28		

A.29. Comprender o significado das adaptacións do currículo no marco dunha perspectiva inclusiva.	A4 A5 A29 A30	B5 B7 B15 B22 B23	C4 C6
B1. Acceso, selección e xestión das fontes de información relevantes para a práctica profesional	A7 A10 A17		C4
B3. Apreciar as distintas manifestacións da diversidade.	A23	B5 B20 B22	C5 C7 C8
B4. Aprender a aprender	A22 A23		C7 C8
B6. Capacidade de adaptarse aos cambios	A14 A16 A23 A29	B8 B10 B11 B12 B15 B24	C8
B23. Traballar de forma colaborativa cos distintos profesionais que interveñen sobre o alumnado.	A14 A23 A25 A29 A30	B9 B15 B18 B23	C4 C5
B24. Traballar de forma interdisciplinar co profesorado e cos distintos membros dos departamentos de Orientación.	A4 A5 A23	B9 B12 B18 B19 B21 B23 B24	C4 C6 C8
B.25. Saber incardinar o apoio logopédico dentro da estrutura complexa de apoios que precisan as persoas con discapacidade	A11 A21	B7 B17	C2
C1. Expresarse correctamente, tanto de forma oral coma escrita, nas linguas oficiais da comunidade autónoma.	A6		C1 C2
C.2. Respetar a diversidade lingüística do entorno social e realizar una intervención logopédica baseada en este respecto, utilizando na rehabilitación a lingua de uso máis frecuente do suxeito.	A19 A32	B13	C8
C3. Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida.	A7 A10 A28 A31	B2 B3 B4 B5 B6	C7 C8
C4. Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común.	A30	B20 B21 B22	C4

C5 Entender a importancia da cultura emprendedora e coñecer os medios ao alcance das persoas emprendedoras.	A4	B3	C5
	A5	B4	C7
	A23		
	A24		
	A31		
	A32		
C6 Valorar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que deben enfrontarse.	A27	B4	C8
	A31	B5	
C7 Asumir como profesional e cidadán a importancia da aprendizaxe ao longo da vida.	A23	B1	C3
	A28	B5	
	A29	B20	
C8 Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómico e cultural da sociedade.	A2	B4	C3
	A3	B5	C4
	A4	B7	C7
	A11	B8	C8
	A13	B18	
	A15	B20	
	A16		
	A21		
	A42		
	A65		
	A68		

Contents	
Topic	Sub-topic
Bloque temático I: A resposta á diversidade no ámbito educativo : Evolución e modelos	1. A resposta á diversidade: factores sociais, políticos e psicopedagóxicos
	2. Da educación segregada á educación integrada
	3. A inclusión educativa: Principios e recursos estratéxicos
Bloque temático II: A atención aos problemas de linguaxe nunha escola inclusiva	1. A linguaxe como instrumento de mediación na comunicación didáctica.
	2. Os problemas de linguaxe e a súa incidencia no rendemento escolar.
	3. A Cooperación entre profesorado e logopedas
	4. Organización do apoio logopédico desde unha perspectiva inclusiva.
	5. A implicación da comunidade educativa no proceso educativo

Bloque temático III: As Necesidades educativas especiais na esfera da linguaxe: Resposta educativa	1. Retrasos de linguaxe derivados de privación social: intervención educativa 2. Discapacidade auditiva e linguaxe : Aspectos educativos 3. Discapacidade motórica e linguaxe: Aspectos educativos 4. Discapacidade intelectual e linguaxe: Aspectos educativos 5. Trastornos do Desenvolvemento e linguaxe: Aspectos educativos
Bloque Temático IV: Curriculum e Adaptacións curriculares na esfera da linguaxe.	1. Currículo e inclusión educativa 2. Adaptacións curriculares na esfera da linguaxe 3. O papel do logopeda no deseño e desenvolvemento das adaptacións curriculares. 4. Estratexias, medios e recursos para as adaptacións curriculares na esfera da linguaxe 5. Coñecemento e uso de materiais e recursos dende unha perspectiva da sustentabilidade e o respecto ao medio natural e social
Bloque temático V: Problemas psicosociais e linguaxe	1. Desigualdades sociais e linguaxe 2. Alumnado estranxeiro e adaptacións da linguaxe

Planning				
Methodologies / tests	Competencies	Ordinary class hours	Student?s personal work hours	Total hours
Directed discussion	A4 A5 A6 A7 A8 A9 A10 A12 A13 A14 A16 A17 A18 A19 A21 A22 A23 A24 A25 A27 A29 A30 A31 A32 B2 B3 B4 B6 B7 B8 B10 B11 B15 C1 C2 C4	5	3	8
Case study	A3 A4 A6 A7 A8 A13 A14 A15 A16	8	15	23
Student portfolio	A26 A23 A16 A15 A14 A13 A12 A11 A7 A6 A5 A4 B3 B4 B5 B19 B20 B21 C3 C6 C7 C8	7	10	17

Research (Research project)	A4 A9 A11 A12 A16 A17 A18 A19 A21 A22 A23 A24 A42 A65 A68 B12 B11 B10 B9 B8 B7 B6 B5 B4 B3 B2 B1 B24 B23 C2	2	30	32
Short answer questions	A10 A27 A28 A29 A30 B13 C1 C6 C8	2	9	11
Collaborative learning	B17 B22 B23 B24 C5 C6	7.5	10	17.5
Workbook	A4 A5 A6 A7 A8 A9 A13 A14 A16 A23 A24 A30 A31 B1 B5 B7 B13 C4 C8	1	15	16
Oral presentation	A31 A32 B7 B12 C1 C2 C3 C6	1.5	3	4.5
Guest lecture / keynote speech	A1 A2 A5	8	10	18
Personalized attention		3	0	3

(*)The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Methodologies	
Methodologies	Description
Directed discussion	Traballo individual e colectivo para o tratamento de distintas temáticas
Case study	Analizaranse casos presentados en diversos formatos: video, texto, oral, etc.
Student portfolio	O porfolios vai ser un instrumento clave para o alumnado durante toda a materia. Sobre todo preténdese que a partir da recolleita da información, reflexione e enriqueza os contidos que lle achega a materia, tratando deste xeito de irse aproximando aos seus propios intereses como futuro profesional da logopedia, sen perder a perspectiva de que o seu traballo debe formar parte do desenvolto por equipos interdisciplinares, que traballan dentro e fóra da aula.
Research (Research project)	O alumnado en pequenos equipos terán que realizar unha entrevista a unha persoa que se lle proporcione información sobre a súa propia traxectoria persoal, facendo fincapé nos obstáculos pero tamén nas cuestións que favorecen o seu desenvolvemento individual e colectivo, tanto no ámbito educativo como social. A partir da entrevista, farase unha análise e interpretación da información, que se apoiará en bibliografía tanto proporcionada pola profesora como recollida polo propio alumnado. Finalmente farán unha proposta de intervención logopédica dende unha perspectiva inclusiva.
Short answer questions	O alumnado terá que facer unha proba sobre os contidos básicos da materia. A proba consistirá en preguntas breves, que o alumnado terá que responder tendo en conta a súa opinión fundamentada e/ou contrastada coas doutros autores e autores traballadas na materia.
Collaborative learning	Un dos eixos fundamentais da materia será a aprendizaxe colaborativa tanto dentro como fóra da aula.
Workbook	Na aula proporcionaranse unha serie de lecturas que terán que ler todos os alumnos e alumnas. Ademais para a preparación da materia, o alumnado poderán realizar outras lecturas complementarias recollidas na bibliografía, achegadas polo profesorado ou seleccionadas polo propio alumnado.
Oral presentation	O alumnado terá que intervir oralmente na presentación de resultados de pequenas pescudas, de postas en común, etc. Ademais haberá dúas exposicións obrigatorias: a Presentación dos resultados da entrevista e a proposta de intervención logopédica.
Guest lecture / keynote speech	Presentarase oralmente a información máis esencial de cada bloque temático e orientarase ao alumnado sobre como ampliar os coñecementos sobre o mesmo.

Personalized attention	
Methodologies	Description

Student portfolio	Realizaranse titorías grupais e individuais para o seguimento do portafolios e do proxecto de investigación.
Case study	
Research (Research project)	Presentarase na aula casos de alumnos ou alumnas con diferentes problemáticas relacionadas coa linguaxe e abordarase a análise dun xeito integral. Os estudantes deben realizar o diagnóstico educativo e logopédico e a proposta de intervención pedagóxica. Nesta tarefa a profesora realizará un seguimento periódico mediante atención personalizada. Resulta imprescindible para o alumnado non asistente que manteña unha frecuente comunicación coa docente para a preparación da materia.

Assessment			
Methodologies	Competencies	Description	Qualification
Research (Research project)	A4 A9 A11 A12 A16 A17 A18 A19 A21 A22 A23 A24 A42 A65 A68 B12 B11 B10 B9 B8 B7 B6 B5 B4 B3 B2 B1 B24 B23 C2	O alumnado en pequenos equipos terán que realizar unha entrevista a unha persoa á que se lle pedirá información sobre a súa propia traxectoria persoal, facendo fincapé nos obstáculos pero tamén nas cuestións que favorecen o seu desenvolvemento individual e colectivo, tanto no ámbito educativo como social. A partir da entrevista, farase unha análise e interpretación da información, que se apoiará en bibliografía tanto proporcionada pola profesora como recollida polo propio alumnado. Finalmente farán unha proposta de intervención logopédica dende unha perspectiva inclusiva. Na plataforma moodle atoparase a información en canto ás normas para a súa elaboración, Presentación, etc	50
Short answer questions	A10 A27 A28 A29 A30 B13 C1 C6 C8	Ao alumnado propoñerémolle unha serie de preguntas curtas sobre distintos temas abordados na materia, sobre os que terá que disertar tendo como referentes a súa opinión persoal fundamentada e enriquecida coas achegas bibliográficas suxeridas na bibliografía e/ou expostas na clase.	50

Assessment comments
O proxecto de investigación presentarase en formato dixital Segundo a participación do alumnado na materia, para a avaliación hai dúas opcións: Opción A. Para o alumnado que segue o sistema ECTS, aquel que regularmente asiste/participa nas actividades de clase (80%). Neste caso o sistema de avaliación será o descrito anteriormente a través das actividades do proxecto de investigación, solución de problemas e unha proba mixta. Opción B. O alumnado con recoñecemento oficial de adicación a tempo parcial e dispensa académica de exención de asistencia, deberá acudir ás titorías para programar as sesións interactivas e expositivas, nas que non poderá estar, co fin de planificar os traballos substitutorios, se fose o caso. Estas especificidades so serán necesarias para o proxecto de investigación, para a proba breve concorrerá nas mesmas condicións que o resto do alumnado. O proxecto de investigación ten un valor máximo de 5 puntos e o exame outros 5. Para a superación da materia é necesario como mínimo un 2 en cada unha das partes. Para superar a materia é necesario ter como mínimo un 5

Sources of information

Basic	- ACOSTA, Victor (2003). Dificultades del lenguaje, colaboración e inclusión educativa. Manual para logopedas, psicopedagogos y profesores. Ars Médica - ACOSTA, V.M. (2006). Efectos de la intervención y el apoyo mediante prácticas colaborativas sobre el lenguaje del alumnado con necesidades específicas. Revista de Logopedia, Foniatría y Audiología - ACOSTA, V.M. e OUTROS (2011). Intervención sobre la conciencia fonológica en sujetos con trastorno específico del lenguaje en contextos inclusivos: posibilidades y limitaciones. Bordón - Bauer, K. L., Iyer, S. N., Boon, R. T., & Fore, C. (2010). 20 ways for classroom teachers to collaborate with speech-language pathologists. Intervention in School and Clinic - CASTRO, M.M., FERRER, G.; MAJADO, M.F., RODRÍGUEZ, J.; VERA, J.; ZAGRA, M.; e ZAPICO, H. (2007). La comunidad en la escuela. La escuela en la comunidad. Graó - NÚÑEZ MAYÁN, M.T. (2007). Apoyo dentro o fuera del aula: un dilema resuelto en la teoría pero no en la práctica profesional. Huelva: Servicio de publicaciones de la Universidad de Huelva - RODRÍGUEZ RODRÍGUEZ J (2006). A elaboración e adaptación dos materiais curriculares. NEG e Concello de Santiago, Departamento de Educación e Mocidade - RODRÍGUEZ CUELLO, E (2011). La deficiencia motora: características, necesidades educativas especiales e intervención del maestro/a de audición y lenguaje con los alumnos/as que las padecen. Revista Digital: Reflexiones y Experiencias Innovadoras en el Aula - TORRES SANTOMÉ, J. (2010). Curriculum, justicia e inclusión. Madrid: Ediciones Morata - Santos Pérez, Mª E. e Bajo Santos, C (2011). Alteraciones del lenguaje en pacientes afectos de síndrome de down. Otorrinolaringológica de Castilla y León, Cantabria y La Rioja - VERDUGO M.A. e RODRÍGUEZ, A. (2012). La inclusión educativa en España desde la perspectiva de alumnos con discapacidad intelectual, de familias y de profesionales. Revista de Educación - Robert L. Schalock, Ph.D (2009). la nueva definición de discapacidad intelectual, apoyos individuales y resultados personales. SIGLO CERO Revista Española sobre Discapacidad Intelectual - Gerardo Echeita Sarrionandia (2012). INCLUSIÓN Y EXCLUSIÓN EDUCATIVA. DE NUEVO1 , ¿VOZ Y QUEBRANTO? 2. REICE, Revista Electrónica sobre Innovación y Cambio en Educación, - Opertti, R. (2008). 48ª reunión de la Conferencia Internacional de Educación (CIE 2008) Tema: Inclusión Educativa: El Camino del Futuro Un desafío para compartir . Oficina Internacional de Educación/ Organización de las Naciones Unidas para la Educación, la Ciencia - Gobierno Vasco (2006). DESARROLLO DEL LENGUAJE Y DE LA COMUNICACIÓN EN EL MARCO DE UN MODELO INCLUSIVO DE INTERVENCIÓN. Vitoria-Gasteiz: Servicio Central de Publicaciones del Gobierno Vasco - Gobierno de Navarra (2006). EVALUACIÓN DE LA COMUNICACIÓN Y DEL LENGUAJE (ECOL). Pamplona: Gobierno de Navarra - Mª Elvira Santos Pérez, Cristina Bajo Santos (2011). ALTERACIONES DEL LENGUAJE EN PACIENTES AFECTOS DE SÍNDROME DE DOWN. Revista de la Sociedad Otorrinolaringológica de Castilla y León, Cantabria y La Rioja - Onésimo Juncos Rabadán e Arturo Pereiro Rozas (2002). PROBLEMAS DEL LENGUAJE EN LA TERCERA EDAD. ORIENTACIONES Y PERSPECTIVAS DE LA LOGOPEDIA. Revista galego-portuguesa de psicoloxía e educación: revista de estudios e investigación en psicol - Pablo Ropero Ruiz Gabriel Ropero Ruiz Antonio Hernández Fernández (). Aspectos lingüísticos de la discapacidad motórica. Revista doces - Marta Sandoval Mena Cecilia Simón Rueda Gerardo Echeita Sarrionandia (2012). Análisis y valoración crítica de las funciones del profesorado de apoyo desde la educación inclusiva. Revista de Educación - IRIS (2006). Estrategias y prácticas en las aulas inclusivas. IRIS 128735-CP-1-2006-1-BE-COMENIUS-C21 - Vicen Carrascosa Oriola. (2012). EL ABORDAJE PLURIMODAL EN MUSICOTERAPIA, PARA EL DESARROLLO DE HABILIDADES COMUNICATIVAS DESDE EL RECURSO DE LAS CANCIONES.. Universidad de Valencia - Carreras Tuduri, T. (2003). La adaptaciones curriculares como estrategia de colaboración. Un modelo de integración educativa en España. . Revista Complutense de Educación - Zapiola, Cr (2005). Adaptaciones curriculares para niños con compromiso en la comunicación y el lenguaje. : Revista argentina de psicopedagogía
-------	---

Complementary	- BUENO AGUILAR, J. J. (1991). Comparación del lenguaje funcional entre niños de educación especial y a niños normales. Enseñanza & teaching: Revista interuniversitaria de didáctica - MOLINA GARCÍA, S. E RÍOS, O. (2010). La inclusión del alumnado con discapacidad en las Comunidades de Aprendizaje. Psychology, Society and Education - BUENO AGUILAR, J. J. (1991). Un modelo de análisis de las funciones lingüísticas para el estudio del lenguaje en niños de educación especial. Temas actuales de la educación especial: Actas de las VI Jornadas de Universidades y Educación Especi - ARIZA PÉREZ, M. A. e TRUJILLO SÁEZ, F. (2006). Experiencias educativas en aprendizaje cooperativo. Granada: Grupo Editorial Universitario - CASTEJÓN, L.A. e OUTROS (2008). La escuela inclusiva ante los alumnos tartamudos: actitudes y emociones en la relación educativa. Revista de Educación - CASTRO RODRÍGUEZ, M.M. e OUTROS (2007). Un material hecho a medida. Cuadernos de Educación - CIFUENTES, A. e FERNÁNDEZ, M. (2010). Procesos de transformación de un centro educativo en comunidad de aprendizaje. Revista Electrónica Interuniversitaria de Formación del Profesorado - LOZANO MARTÍNEZ, J. e FAURA PALAO, C. (1998). Adaptaciones curriculares como respuesta educativa a las necesidades de un niño autista. Anales de Pedagogía. Revista de Curriculum y Formación del Profesorado - SALES CIGES, A. e OUTROS (2010). Estudio de la eficacia académica de las medidas específicas de Atención a la Diversidad desde la percepción de los implicados. ESE. Estudios sobre Educación - FERNÁNDEZ TILVE, D. e MALVAR MÉNDEZ, M. L. (2006). Proyecto educativo de centro, programación de aula, unidad didáctica, adaptación curricular individualizada: tareas indispensables en la labor docente:ejemplificaciones. Santiago de Compostela:Tórculo Páxinas con imáxes para elaborar e encontrar material:http://uk.dk.com/static/cs/uk/11/clipart/index.htmhttp://iespana2.gograph.com/IntegrationSimpleSearch.cfm?cfid=17779http://prescolaire.grandone.com/clipart/activites/index.htmhttp://www.disabilityworld.org/09-10_01/spanish/index.shtmlhttp://especial.fcep.urv.es/http://www.webespecial.com/webespecial.htmhttp://www.pntic.mec.es/http://w3.cnic.mec.es/recursos2/atencion_diversidad/01_03_01.htmhttp://cidat.once.es/http://needirectorio.cprcieza.net/http://www.w.tec.es/~jlagares/indexcastella.htmhttp://informaticaparaeducacionespecial.blogspot.com/2008_05_01_archive.htmlhttp://villaves56.blogspot.com/2008/07/vocaroo-para-trabajar-la-expresin-oral.htmlhttp://cprcaspe.educa.aragon.es/RECURSOS/compensat.htmhttp://www.polibea.com/libros/index.htmhttp://platea.pntic.mec.es/~fmaquina/rg.htmhttp://www.revistaeducacion.mec.es/enlaces3.htmhttp://www.ulpgc.es/index.php?asignatura=1354130013572&ver=pd_bibliografia&id_Páxinas con sons grabados para elaborar material:http://www.findsouns.com/types.htmlhttp://iris.cinice.mecd.es/bancoimagenes/sonidos/directorio.phpOutros materiais de apoio:REVISTASRevista Educación Especial. Málaga: Aljibe.Revista Catalana d'Educació Especial i Atenció a la Diversitat. Vic:DepartamentRevista Galega da EducaciónRevista Galega do EnsinoCuadernos de PedagogíaRevista de Innovación EducativaRevista QuinesiaDisability & SocietyEducational PsychologyEmotional and Behavioural DifficultiesEuropean Journal of Special Needs EducationHigh Ability StudiesInternational Journal of Disability, Development and EducationInternational Journal of Inclusive EducationJournal of Intellectual & Developmental DisabilitySpecial Educational Needs Abstracts
---------------	--

Recommendations

Subjects that it is recommended to have taken before

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Subjects that continue the syllabus

Other comments

(*)The teaching guide is the document in which the URV publishes the information about all its courses. It is a public document and cannot be modified. Only in exceptional cases can it be revised by the competent agent or duly revised so that it is in line with current legislation.